

ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

В. А. Якобчук, аспірант
Житомирський національний агроекологічний університет

Посилення процесів Євроінтеграції вимагає від українських підприємств підвищення якості органічної продукції. Вирішення даного завдання неможливе без впровадження в аграрний сектор України системи сертифікації та стандартизації органічного виробництва. Це дозволить українським підприємцям безперешкодно виходити на зовнішні ринки, підвищувати ступінь керованості компанією її конкурентоспроможність, сприятиме оптимізації витрат та максимізації прибутків.

Сучасна система менеджменту якості це система, що забезпечує ефективну роботу підприємства та базується на міжнародних стандартах ISO 9001. Створити таку систему можливо лише за умов чітко визначених цілей і завдань підприємства, розробки зваженої стратегії та політики органічного виробництва, ефективного механізму реалізації вимог нормативної бази виробництва органічної продукції, кваліфікованого персоналу.

Світовий ринок органічної продукції показує високі темпи росту, до 20 % в рік, а прогнози західних експертів оцінюють на майбутнє всі 50 %. В 2013 р. оборот органічних продуктів у світі досяг

88 млрд. дол. Серед лідерів органічного виробництва США (26,6 млрд.), Германія (7,9 млрд.), Франція (4,5 млрд.) [1]. Сьогодні екологічно чисте сільськогосподарське виробництво практикують 160 країн світу на площі 37 млн. га. Аналіз проведений провідними науковцями показує, що в Україні діє ряд чинників які створюють сприятливі умови для розвитку ринку органічної продукції, це найкращі в світі землі за родючістю, низький рівень застосування мінеральних добрив, працьовиті та досвідчені аграрії, розвинута інфраструктура сільськогосподарської галузі, близькість потенційно можливих зарубіжних ринків тощо. З іншого боку суттєвими стримуючими факторами виробництва органічної продукції в Україні є практична відсутність доступу для прямих виробників до каналів збуту за межами країни та складності в реалізації органічної продукції на внутрішньому ринку у зв'язку з значною невідповідністю між цінами на органічну продукцію та доходами середнього класу в країні, не говорячи вже про бідні шари населення.

Якість органічної продукції, в більшості країн світу визначається повною відсутністю в ній хімічних елементів, що передбачає виключення в процесі виробництва хімічних засобів, передбачає відсутність в продукції ГМО, відповідає високим споживчим властивостям тощо. Досягнути якісної органічної продукції, як показує світовий досвід, можна тільки при впровадженні та застосування ефективної системи менеджменту якості організації. Це і контроль за офіційними звітами, угодами, документообігом взагалі, якісні кадри, високі технології, ефективна система управління планування, мотивація, відповідність організацій міжнародним стандартам якості тощо. Тільки при таких умовах українці перестануть їсти польські, сербські, італійські, бельгійські яблука, іспанські персики аргентинські та чилійські груші, турецький, молдавський, Південно-Африканський виноград, англійські полуниці, голландську малину, а почнуть їх продавати в інші країни світу.

Вирішення проблем розвитку в Україні власного ринку органічної продукції пов'язане зі зростанням питомої ваги імпорту неякісної сільськогосподарської продукції, що пов'язане перш за все з бідністю споживачів. Значна частка імпортованої в Україну сільськогосподарської продукції є не тільки не якісною, а навіть шкідливою та небезпечною, вміщує велику кількість пестицидів, важких металів, нітритів обсяг яких в рази перевищує допустимі норми. Це приводить до масових отруєнь; руйнує печінку, нирки, судини, навіть може призвести до летальних випадків, а це викликає проблему безпеки країни. Ефективний менеджмент якості

агрокомпаній є запорукою того, що ще на стадії виробництва продукція стає якісною та безпечною та відповідає міжнародним стандартам.

Система управління якістю підприємств – це сукупність організаційних структур, методик, процесів та ресурсів які необхідні для керівництва якістю. Система спрямована на постійне покращення діяльності підприємства, його кадрового складу, технології, менеджменту з метою підвищення конкурентоспроможності. Принципи TQM (Total Quality Management) як адаптація класичного операційного менеджменту до змін зовнішнього середовища спрямовані на якісний підхід до керівництва організацією були закладені в середині XX століття Едвардом Демінгом. У 80-тих роках XX століття на основі принципів управління А. Файоля ним було розроблено чотирнадцять базових положень TQM: чітке визначення цілей компанії, нова філософія бізнесу, відсутність масового контролю в процесах діяльності, оптимізація закупівель, оптимізація витрат та зростання продуктивності, нові креативні кадри, розвиток лідерства, руйнація бар'єрів між підрозділами, відмова від інструкцій, мотивація освіти та творчості тощо.

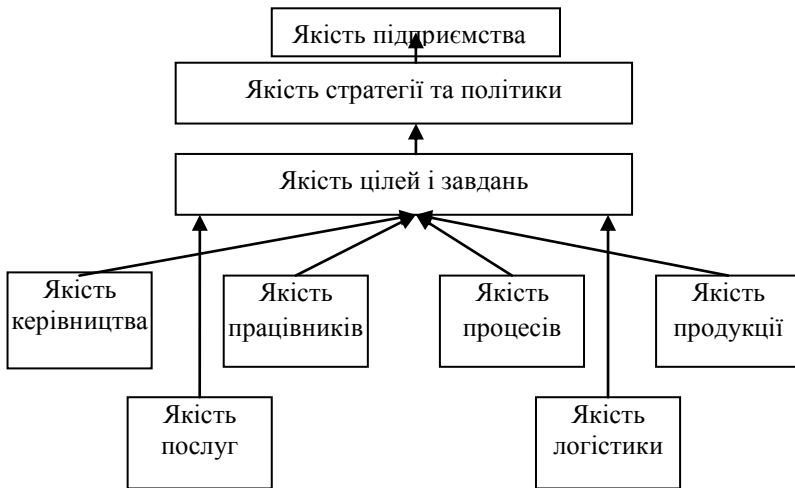

Рис. 1. Концепція якості підприємства
Джерело: розроблено автором.

Дослідженню систем управління якістю підприємства присвятили свої роботи провідні зарубіжні вчені: Е. Демінг, Дж. Джуран, Г. Тагуті, Б. Бергман, Л. Ноулер, А. Фейгенбаум, на пострадянському просторі проблемам менеджменту якості було присвячено праці В. С. Мхитаряна, В. І. Сиськова, А. М. Дліна. Вагомий внесок в наукове обґрунтування та розробку сучасних систем управління якістю зробили вітчизняні вчені Гольцев Д. Г., Гончаров Є. А., Кабаков Ю. Б., Кириченко А. С., Калита П. Я., Корешков В. М., Ліфет І. М., Момот А. Й. але в світовій та зарубіжній літературі не достатньо уваги приділяється проблемам впровадження загальних систем управління якістю аграрних підприємств.

Сучасна концепція «Всезагального менеджменту якості» прийшла на зміну маркетинговій концепції управління бізнесом, TQM Total Quality Management ґрунтується на філософії прагнення до якості в практиці управління, що призводить до всезагальної якості.

Філософія TQM передбачає реалізацію основних принципів: орієнтація на споживача, лідерство керівництва, залучення працівників до управління, процесний підхід, системний підхід управлінні, постійне удосконалення, прийняття рішень основаних на фактах, взаємовигідні відносини з постачальниками.

Застосування TQM в процесах виробництва органічної продукції сприятиме підвищенню якості і конкурентоспроможності органічної продукції, зростанню ступеня задоволення споживачів органічної продукції, збільшенню прибутків підприємств, покращенню іміджу та репутації агрофірм, забезпеченню фінансової стійкості агробізнесу, раціональному використанні ресурсів, підвищенню якості управлінських рішень та продуктивності праці, активізації впровадження НТП.

Література

1. Бачин С. Органічна продукція в Росії: законний безпорядок [Електронний ресурс] / С. Бачин // Режим доступу: <http://stera.fm/articles/>. – Перевірено: 18.03.2013.
2. Кузнецова Н. В. Управление качеством : учеб. Пособие. / Н. В. Кузнецова. М. Флинта, Наука. – 2013.
3. Крылова Г. Д. Основы стандартизации, сертификации, метрологии : учебник для вузов / Г. Д. Крылова. М. ЮНИТИ. – ДАНА, 1999.
4. Международные стандарты ИСО серии 9000 и статистические методы (новая версия и процессный подход): // Сборник материалов 13-ой международной конференции. – Нижний

Новгород : Приоритет, 2006.

5. Менеджмент качества и обеспечение качества продукции на основе международных стандартов ИСО / М. З. Свиткин, В. Д. Мацуга, К. М. Рохлин. – СПб. : Изд-во СПб картфабрики ВСЕГЕИ, 1999.

6. Радионов В. В. Управление качеством / В. В. Радионов // Новосиб. Гос. акад. Экономики и управления. – Новосибирск, 1996.

7. Кириченко Л. С. Сертифікація та якість продукції в сучасних умовах господарювання / Л. С. Кириченко, Н. М. Чернухіна. – Львів, 2005. – 215 с.

8. Краснікова О. С. Система управління якістю як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства / О. С. Краснікова // Управління розвитком № 12 (152). – 2013. – С. 82–84.